

La mal anomenada Masia Rocosa de Canet de Mar i les cases del seu entorn

De la casa d'un fadrister del segle XVI a la
urbanització d'un punt estratègic de la vila¹

Sergi Alcalde i Vilà

Centre d'Estudis Canetencs

*The wrongly named Masia Rocosa of Canet de Mar and its surrounding houses.
From the house of a second son in the 16th century to the urbanization of a
strategic point of the town*

L'actual «Masia Rocosa» és sens dubte un dels últims reductes urbans del primitiu Canet del segle XVII. El següent article aporta dades sobre l'època de construcció de l'edifici, demostrant que no va ser mai una masia agrària, sinó una casa amb hort per un fill fadrister. També relaciona a quines famílies va pertànyer en els successius segles, i com aquests propietaris, davant la necessitat residencial del segle XVIII, van saber anar fraccionant l'hort per a la construcció d'habitatges.

L'edificació en qüestió té una importància per a la vila de Canet i per al nostre centre. Per una banda, perquè va ser l'estudi-despatx de l'eminent arquitecte modernista Lluís Domènech i Montaner, formant part actualment de la Casa Museu Lluís Domènech i Montaner. I per altra, perquè l'estança que havia estat el celler, és la seu de la nostra entitat.

Paraules Clau: Can Rocosa, Masia Rocosa, Mas Moní, Canet de Mar, Família Oller, Família Flaquer, Lluís Domènech i Montaner, Maria Roura i Carnasoltes, Riera Gavarra, Riera Buscarons.

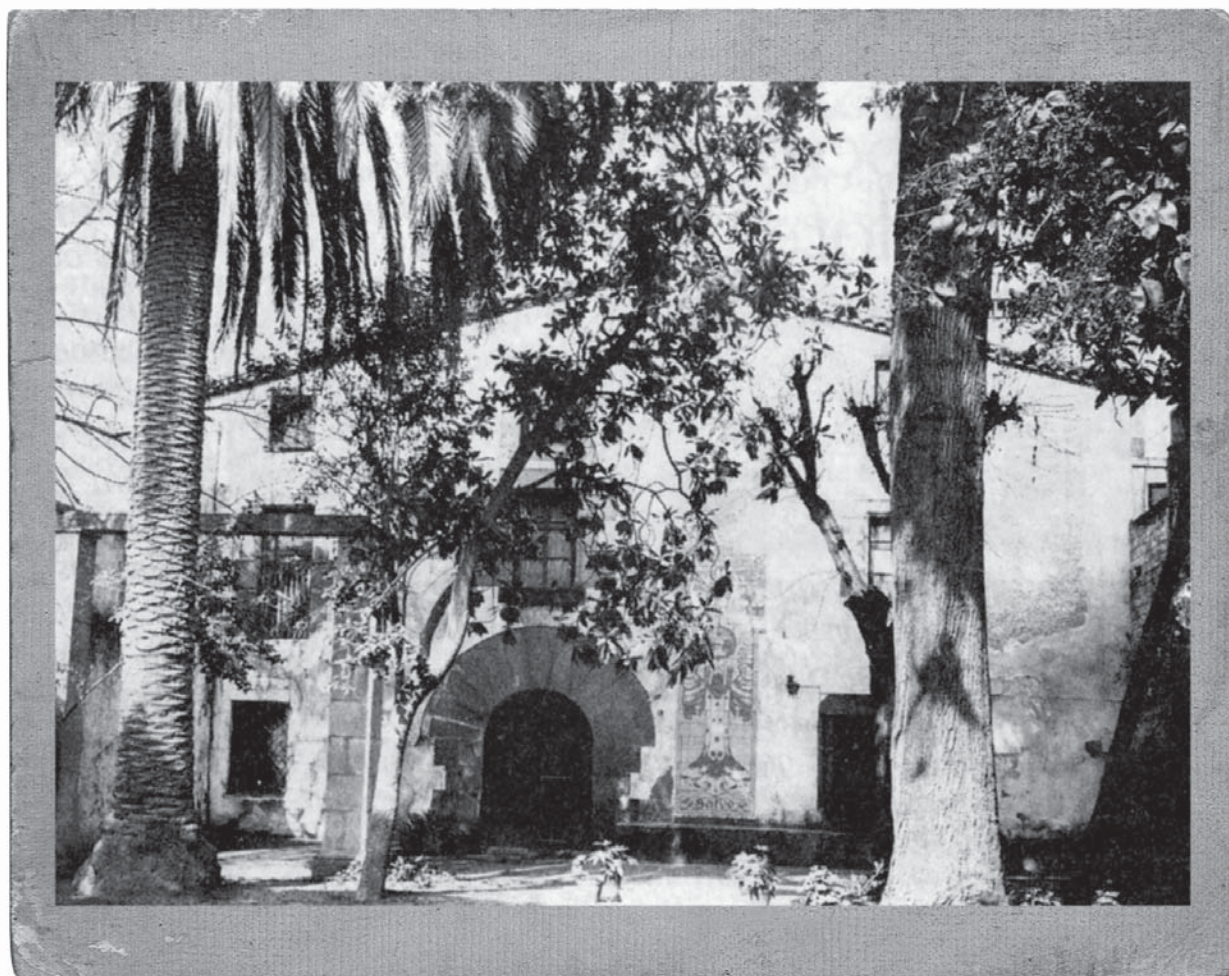
The present 'Masia Rocosa' is without doubt one of the last urban examples of the primitive Canet de Mar of the 17th century. This article considers data about the time of the construction of this building, showing that it was never a farmhouse but actually a house with a garden for a second son. It also details the families who owned it in the following centuries, and how, due to the need for housing in the 18th century, these owners skilfully and gradually sold portions of the garden for the building of houses.

This building is important for the town of Canet de Mar and its centre. On the one hand, because it was the studio-office of the prominent Catalan modernist architect Lluís Domènech i Montaner, currently part of the Casa Museu Lluís Domènech i Montaner. On the other hand, because the room that had been its cellar is now the headquarters of the Centre d'Estudis Canetencs.

Keywords: Can Rocosa, Masia Rocosa, Mas Moní, Canet de Mar, Oller family, Flaquer family, Lluís Domènech i Montaner, Maria Roura i Carnasoltes, Riera Gavarra, Riera Buscarons.

El present article s'engloba dins un projecte que l'entitat va iniciar fa uns anys, i que preveiem s'estendrà a molt llarg termini. La nostra intenció és poder constatar l'evolució urbanística de la vall de Canet, des dels terrenys i

equipaments agrícoles originaris, amb les primeres masies dels segles XIII, XIV i XV, passant per les divisions de les terres d'aquestes i la creació d'agrupacions urbanes, fins a la formació de bona part dels carrers del casc antic, l'establiment o venda

Visió del pati i de la façana de Can Rocosa, a principis de segle XX. CEDIM

dels patis i cossos de terra, i la construcció de les cases i residències dels segles XVII i XVIII.

Per què Can Rocosa i no Masia Rocosa?

La diferència entre la denominació de mas o masia i la de casa, es troba intrínsecament relacionada amb l'explotació del seu contorn i, de retruc, amb la superfície d'aquest.

D'aquesta manera, un mas sempre l'hem de relacionar amb el conreu de les terres, ja fossin les de la pròpia gleba (terrenys de l'entorn), com les d'altres peces agrícoles relacionades amb la propietat, però situades arreu del territori. A Canet, al llarg de la seva història, trobarem un gran nombre de masies, com per exemple: el mas Moní, el mas Cabanyes, el mas Bigues, el mas Gener, el mas Pujades de les Basses, el mas Sanou, el mas Llauger, el mas Paratge, el mas Andreu de la Font, el mas Vendrell, etc.

En canvi, les construccions, la majoria denominades amb la contracció «Can» davant del nom, malgrat ser dels segles XVI i XVII, mai van ser pròpiament masies. Tot i que tinguin la mateixa arquitectura, allò que en determina la seva condició és l'ús. Així, en molts casos, la seva utilitat productiva no estava relacionada amb el conreu agrícola, sinó amb d'altres professions, ja fossin

mariners i pescadors, o d'altres oficis liberals, com ferrers, sabaters, sastres, etc. Tot i que tinguessin hort o una petita zona de terrenys agrícoles al seu entorn, sobretot per a l'autoconsum o abastiment propi, se les considerava casa i no masia.

D'aquesta manera, i gràcies a les dades que s'aporten tot seguit, es pot afirmar que l'actual denominació de Masia Rocosa correspon a un *bateig* d'època moderna. En la documentació consultada des del segle XVI fins al segle XX sempre s'identifica la construcció com una casa.

S'ha de tenir present que l'evolució i creixement urbà de les viles de les valls del Maresme -un clar exemple de les quals n'és Canet de Mar- es va formar per l'aparició de masos disseminats pel territori, les parcel·les i terrenys dels quals limitaven amb els vials transitables, senders i camins, i especialment els torrents i les rieres. És en aquest context que començaren a subdividir-se, vendre's o establir trossos i parts dels terrenys de les masies per a construir-hi cases, sobretot les pròximes als torrents fluvials. Aquesta localització conté una interessant explicació, i és que l'emmurallament de les propietats encara no s'havia estès arreu, -això no vol dir que no hi hagués alguna propietat que tingués les terres protegides amb paraments-, i les rierades sovint afectaven les collites. D'aquí la necessitat de tenir marges de sorra protectors. El fet de segregar les

zones limítrofs dels terrenys de cultiu per a la construcció d'habitatges, beneficiava a ambdues parts: al pagès i propietari de les terres, perquè les construccions representaven una protecció segura per als seus camps. Amb l'atenuant que si bé perdia superfície útil de conreu, anualment percebia els censals d'establiment. I per altra, el benefici que representava l'augment demogràfic de l'època que incrementava exponencialment el valor del conjunt de la finca: amb més veïns més valor adquiria l'espai proper o circumdant.

Les segregacions dels terrenys al segle XVI es feien amb porcions certament grans. Es creia que era necessari l'habitatge, però també un espai de conreu suficient per a l'autoabastiment de cada família. A Canet, el sistema de cases actuals en carrers amb parets mitgeres no les començarem a localitzar fins ben bé un segle més tard, quan comencen a formar-se els primers carrers amb múltiples edificis. D'aquest tipus de casa de la vall de Canet, (acceptant que les façanes per la seva definició de coberta a dues vessants, i normalment amb portal adovellat tenien l'aspecte i l'estructura de masies), Can Rocosa n'és un exemple ben clar. Però a la vall de Canet encara n'han perviscut o en pervisqueren fins entrat el segle XX, altres edificacions d'aquesta classe, com per exemple Can Macià, a l'actual plaça de Fra Gabriel Macià; Cal Baster, al capdavall del carrer de Bonaire; o Can Valls, a la cantonada entre el carrer de Xaró Baix i el de Jaume Pagà. A can Macià, o can Valls, mai no ens passaria pel cap anomenar-les masies!

De fet, segons una conversa mantinguda amb Víctor Obach, espòs de Mercè Domènech i Casellas, néta de Lluís Domènech i Montaner, la família de l'arquitecte mai l'havia denominat, ni sentit denominar, com a masia, sinó Can Rocosa. Coincideixo amb Víctor Obach, que el primer en atorgar-li aquest nou estatus va ser l'arquitecte Lluís Bonet i Garí, en el seu recopilatori de «*Les masies del Maresme*» publicat l'any 1983². Una altra publicació que també la referenciava com a *Masia*, malgrat en algun paràgraf encara manté la denominació de Can Rocosa, i que curiosament també va veure la llum el mateix any, va ser la «*Guia urbana, històrica i sentimental de Canet*», obra de qui anys després seria alcalde de Canet, Josep Rovira i Fors³.

Els orígens de Can Rocosa i els seus propietaris

Per buscar els orígens de Can Rocosa, hem de remuntar-nos a les terres de l'antic Mas Moní. El Mas Moní és una de les antigues masies més ben documentades de la nostra vall. Per les referències que s'exposen tot seguit, sembla ser que el seu edifici ja existia durant l'últim terç del segle XIV. S'han localitzat dues notes d'aquesta època que descriuen el següent:

El 16 d'octubre del 1385, el pagès Arnau Mir va realitzar un acte de reconeixement de Senyoriu

Directe, (el que entendríem com a vassallatge) al donzell Bernat de Canet, «pel mas construït y edificat nombrat Deus o Vol, a la vall de Canet, i per una feixa de terra a la parròquia de Sant Martí d'Arenys en el lloc anomenat Fontana»⁴.

L'altre correspon a uns dies després, el 22 d'octubre del mateix 1385. En aquella ocasió, el donzell Bernat de Canet, qui sap si per mort o desaparició d'Arnau Mir, utilitzant el seu dret de senyor directe, va establir «a Francesc Moní i a la seva muller Elisendis el seu hospici anomenat «Deus o vol» situat a la vall de Canet, amb la condició de que no reconeixin a altre senyor i sigui sempre home propi d'ell i dels seus descendents». Segueix el text el reconeixement de vassallatge fet per Moní a Bernat de Canet⁵.

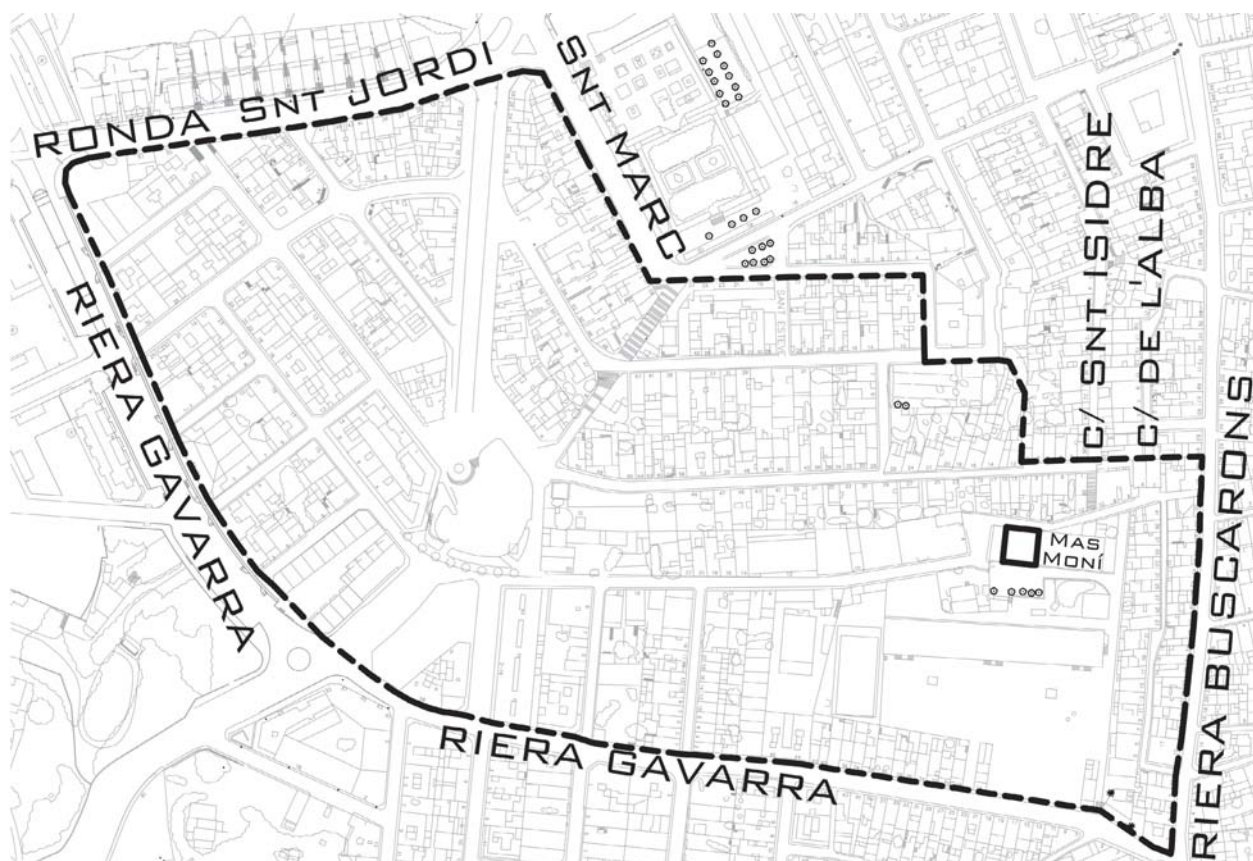
No hem de veure en la paraula «hospici» l'existència d'un centre hospitalari. Segons sembla, era comú a l'època anomenar d'aquesta manera les edificacions de certa volumetria.

A partir d'aleshores, el mas Deu-ho-vol es va començar a conèixer per Mas Moní. Els Moní, com a un dels majors propietaris agraris de la nostra vall, estigueren sempre presents en els llistats de «bona i sana part dels habitants de la vall de Canet».

El mas Moní o Muní es localitza avui dia, encara que molt reformat i maquillat, dins el cos de l'esquerra de l'antiga Escola Universitària de Teixits de Punt. Els límits del seu quintà o gleba es resseguen pel sud amb el traç de la riera de Gavarra, per l'est amb la riera de Buscarons, incloent totes les terres que ocupen les cases del carrer de Saüc,

Edifici principal de l'Escola de Teixits, que es corresponia a una reforma de mitjans de segle XIX de l'antic Mas Moní. CEC

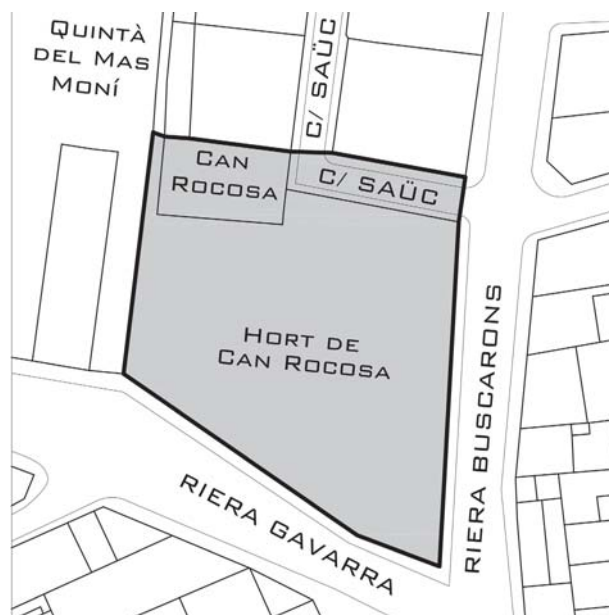
Croquis on es mostren els límits de la gleba de l'antic Mas Moní de Canet, sobre la planimetria actual. . Elaboració de l'autor

per l'oest amb l'antic Pas d'en Marges, avui rebatejat com a Ronda de Sant Jordi, i pel nord, una part fins gairebé el cim del turó de la Tinoia, on hi ha el Cementiri Municipal de Canet, i part amb terres del Mas Carnasoltes, després Ramonet, és a dir, amb les cases de l'extrem inferior dels carrers de l'Alba i Sant Isidre. A part de les terres de l'entorn del mas, sabem que posseïa altres vinyes i terrenys agrícoles repartits pel terme de Canet, en els indrets de *Valldemata*, *Cavayó*, *els Oms*, *Vilademoras*, *Pruneras*, etc. Però també en els termes de poblacions veïnes, com per exemple a l'indret *Les Comes d'Arenys de Munt*.

La primera dada documentada de Can Rocosa consisteix en el seu naixement, és a dir, la segregació d'una petita part del quintà del mas Moní, per a construir-hi una casa i una mica d'hort al seu entorn.

Així, el 23 octubre del 1558, «Jo Joan Moní i Jaume Moní fill meu [i hereu], pagesos i senyors útils i propietaris del Mas Moní de la parròquia de Sant Pere i Pau de la Vall de Canet gratuïtament donem a Gabriel Moní [abans mariner i ara sabater, casat amb Anna], fill de mi Joan i de Bartomeua muller meva, i germà del dit Jaume, tota aquella peça de terra per fer i construir casa, que dividim del quintà del nostre mas Moní, situada en la part de migdia... que limita a orient amb la riera que ve de la Torre de Canet [actual riera de Buscarons], a migdia amb la riera anomenada d'en Cabanyes [actual riera de Gavarra], a occident amb l'anomenat nostre quintà, i a cerç (nord) amb el mateix restant quintà nostre...»⁶.

Per tant, en origen, quan el seu primer propietari Gabriel Moní «abans mariner i ara sabater», va rebre del seu pare i germà el tros de terra per a fer-s'hi una casa, d'una superfície aproximada de 1.100m², el terreny també comprenia les actuals cases números 1-3, 5, 7, 9 i 11 de la riera Buscarons, així com també el trosset inferior del carrer de Saüc que dóna accés a la riera. La segregació d'aquests cossos de cases i del tros de carrer, com veurem més endavant, esdevindrà en segles posteriors.

Croquis on es mostra en gris el tros de terreny que els Moní van regalar al seu fill l'any 1558. Elaboració de l'autor

A dia d'avui, només s'ha tornat a localitzar a Gabriel Moní en diversos documents, tots datats a l'11 de maig de l'any 1569, en els que apareix com a testimoni presencial dels capítols matrimonials entre Anna Misser i Joan Colomer⁷.

Com a propietari de Can Rocosa, a Gabriel Moní el va succeir Antoni Moní, segurament el seu fill, del qual només sabem que l'any 1609 ja havia traspasat. A partir de principis del segle XVII, ja tenim suficients dades per establir-ne amb seguretat una successió completa.

El 19 de juliol d'aquell 1609 van casar-se a l'església parroquial de Canet, Coloma Moní, filla i hereva d'Antoni Moní, amb el sastre canetenc Hipòlit-Pau Oller i Misser, fill de Segimón Oller, també sastre, i de la seva muller Francina Misser.

Per tant, és de suposar que Coloma aportà al matrimoni la propietat de Can Rocosa.

Hipòlit-Pau era germà del botiguer Miquel-Joan Oller, el qual l'any 1633 s'embarcaria amb un plet contra el Consell Municipal de Canet per l'oposició d'aquests en el seu nomenament de Familiar del Sant Ofici⁸.

El matrimoni Oller-Moní engendrà 9 fills, dels barons només sobrevisqué Jaume, nat l'any 1618, i que seria l'hereu, i el seu germà Bernat, nat l'any 1622, que s'establiria com a sabater i es casaria l'any 1647 amb la canetenca Marianna Llobet.

L'hereu Jaume Oller i Moní, va seguir amb la professió paterna de sastre. Es casà en primeres núpcies l'any 1644 amb la canetenca Teresa Goday i Llauger (+1653), amb la que no va tenir descendència. L'any següent de l'òbit de la muller, el 1654, Jaume Oller i Moní es va tornar a casar amb Maria Palomerias, filla del pròsper negociant Joan Palomerias.

En els documents consultats, el sastre Jaume Oller, no només s'intitulava com a hereu dels béns del seu pare, sinó que també ho feia amb els de la seva mare. Oller, testà l'any 1684 davant el notari dels termes d'Arenys i Canet, Francesc Ballester, i va morir el 4 d'agost d'aquell mateix any.

A Jaume Oller el succeí, -amb la propietat de Can Rocosa inclosa- el seu fill primogènit, Jaume Oller-Moní i Palomerias, nat l'any 1656. Aquest trencarà amb la professió paterna, de ben segur per una millora d'estatus familiar, convertint-se en adroguer. Es casà l'any 1685 amb Maria Major i Paratge, filla del també adroguer Joan Major, i de Dorotea Paratge, descendent dels Major-Catà, una de les famílies benestants del Canet del seu temps.

Façana principal de Can Rocosa, actualment. Sergi Alcalde

Dispensa pontifícia de 1716 on s'aprova el matrimoni entre els cosins Jaume Oller i Doroteia Oller. Family Search

El matrimoni Oller-Major va trigar deu anys a engendrar descendència. Lamentablement Jaume Oller-Moní i Palomerias testà davant el notari canetenc Agustí Novell i Casadevall, i traspasà a l'edat de 49 anys durant els primers dies del fred gener del 1695, quan la seva la muller es trobava embarassada en el tercer mes de gestació.

El fill pòstum, i hereu universal del patrimoni dels Oller, nasqué el 24 de juny del 1695. Li van posar el nom de Jaume, com el seu pare difunt. El jove Jaume Oller i Major continuaria amb l'adrogueria paterna, tasca que també havia estat la del seu avi matern. El van casar, perquè segurament va ser un matrimoni arreglat, amb la seva cosina segona Doroteia Oller i Vendrell (*1696 - +1758), filla del negociant Francesc Oller i Llobet, i per tant néta dels ja esmentats Bernat Oller i Moní, sabater, i de Marianna Llobet.

El matrimoni, amb autorització «dispensada per sa Santitat» el Sant Pare Climent XI, a causa de la consanguinitat de tercer grau, se celebrà a l'església parroquial canetenca el 10 d'abril de 1716. Va ser oficiada pel prevere, mestre de capella i organista major de Canet, el Dr. Miquel Oller, oncle de la núvia.

Segons la documentació de la dispensa matrimonial conservada a l'Arxiu Diocesà de Girona, la família al·legava la necessitat del matrimoni, sobretot per part de la jove Doroteia, pel fet que «ab angustia en dit lloch no troba persona ab qui casarse que fos persona de son igual qualitat o bé se hauria de casar ab persona parenta per esser són llinatge tant dilatat». Hem de tenir present que feia escassos any i mig que havia finalitzat la dramàtica Guerra de Successió, que tant havia desgastat i afligit les poblacions costaneres del Maresme. Van testificar donant la conformitat al parentiu, la veracitat al raonament de la necessitat del matrimoni, i l'afirmació que la núvia no havia estat «raptada» pel promès, dos canetencs reputats: Joan Golart, apotecari, i Salvador Bosch, negociant.

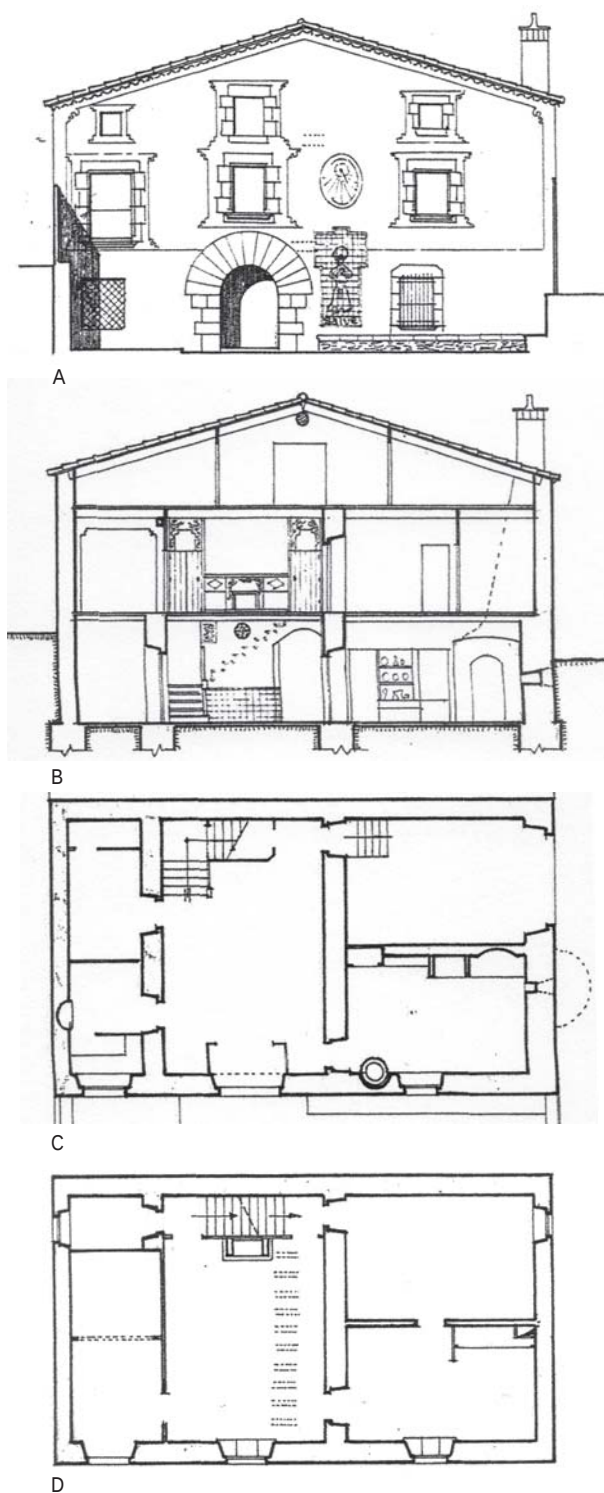
L'adroguer Jaume Oller i Major traspasà l'any 1725, a l'edat de 30 anys. Tingueren cinc criatures, de les quals només va arribar a l'edat adulta el primogènit, nascut l'any 1716, i que tal i com era d'esperar, també es va anomenar Jaume.

A partir de la mort de Jaume Oller i Major, es comença a denotar el declivi econòmic familiar. Pocs anys després, la seva vídua i el seu fill i hereu es començaran a despendre dels béns i rendes patrimonials. Entre altres, s'ha localitzat la venda, pel preu de 100 lliures, al Rnt. Rector i protectors de l'església parroquial de Canet, en representació dels Administradors dels aniversaris comuns i misses, «d'aquell censal de valor 100 lliures i pensió anual 5 lliures que cada 21 de juny», que els Oller percebien dels Regidors de la Vila de Canet⁹, i que Doroteia havia aportat al matrimoni per herència del seu pare Francesc Oller i Llobet.

Jaume Oller i Oller (*1716), va seguir amb el negoci familiar de l'adrogueria, mantenia la propietat de Can Rocosa, però va establir la residència en un edifici vell del carrer dels Mercaders de Canet (avui Torrent dels Lledoners), molt possiblement situat davant mateix de l'actual Font dels Gossos. Correspondria a l'edifici que un segle després, l'any 1829, totalment renovat, i en mans dels Dalmau, tindria l'honor d'hostatjar durant una nit a la futura reina Maria Cristina de les Dues Sicílies quan es dirigia cap a Aranjuez per contraure matrimoni amb Ferran VII.

Durant el maig de 1744, la vídua Doroteia va tornar a casar-se, aquesta vegada amb Jaume Matas, pagès de Sant Iscle de Vallalta, i propietari del Mas Camps, vidu de Maria Descamps, pubilla d'aquella masia. Transcorreguts pocs mesos, el setembre de 1744 mateix, el jove Jaume Oller, fill de Doroteia, va casar-se amb Teresa Matas i Descamps, filla de Jaume Matas. Per tant, en el mateix any, es van casar els pares vidus, i van «arreglar» el matrimoni dels seus fills.

Teresa Matas, que morí a l'edat de 27 anys, segurament durant el post-part, portà al món quatre fills, dels quals només en sobrevisqueren el primogènit i el menor. El fill gran i hereu es digué com el pare, Jaume Oller i Matas, nascut l'any 1745, i va seguir amb els negocis d'adrogueria de la família

A: Alçat de façana principal. B: Secció. C: Planta Baixa. D. Planta Primera. Esbossos del llibre: Bonet i Garí, Lluís: *Les Masies del Maresme*

paterna, i morí solter l'any 1773, deixant hereu al seu germà petit. Aquest hauria d'haver estat el continuador dels negocis familiars, però Joan Oller i Matas, nat l'any 1751, vestí els hàbits i va intentar fer carrera musical. Entre altres dades sabem que l'any 1774 el qualificaren inhàbil per al cant durant unes oposicions a organista de la parroquial de Canet. L'any 1788, després de la vacant per òbit del Rnt. Francesc Llauger, va guanyar la plaça de contralt a la capella de música de Canet, essent especialista

en cant pla, cant d'orgue i violí. Per últim, sabem que, el juny de 1791, mentre ocupava la plaça d'organista de la parròquia de Santa Maria de Palautordera, va renunciar a la plaça de contralt que tenia a la capella de música de Canet des del 1788¹⁰.

Amb la desaparició del Rnt. Joan Oller, s'extingí la nissaga Oller de Canet, la qual des de l'últim mig segle, ja havia perdut força importància econòmica i posicionament a la nostra vall. Els seus béns, drets i rendes van passar als familiars més pròxims, que eren els seus cosins Ferrer i Oller¹¹. D'aquesta família en va destacar l'apotecari Francesc Ferrer i Oller, que va ocupar diversos càrrecs en l'administració municipal de Canet, entre d'altres Jurat en Cap, Síndic, Regidor degà, etc. També el Rnt. Miquel Ferrer i Oller (*1720 - +1757) que va arribar a regir la Rectoria de la parròquia de Canet. I entre les filles, podem destacar Cecília Ferrer i Oller, que es casà amb l'adroguer arenyenc Josep Coris, hereu de la impressionant masia de Can Coris de la veïna població de Sant Cebrià de Vallalta.

Els establiments de les cases de la riera de Buscarons

Com s'ha comentat en paràgrafs anteriors, després de la mort de Jaume Oller i Major (+1725), la seva vídua Doroteia, amb el jove fill d'escassos 9 anys, no van saber mantenir el nivell econòmic familiar, i van començar a despendre's d' alguns béns i rendes.

La tinença de Can Rocosa, i especialment l'existència del seu hort que limitava amb la riera Buscarons va significar una bona solució per a pal·liar la manca d'ingressos. D'altra banda, el Canet del segle XVIII havia multiplicat la població, i la possibilitat de poder construir habitatges en un lloc cèntric de la vila, -com era el cas de Can Rocosa-, a tocar de la Plaça de la Llenya, va afavorir la parcel·lació de bona part de l'hort, des de l'extrem inferior del carrer de Saüc fins al creuament de les rieres.

D'aquesta manera, durant el transcurs de l'any 1757, la vídua Doroteia i el seu fill i hereu Jaume, dividiran l'hort de Can Rocosa en cinc patis o cossos de terra, i els establiran a diversos personatges de Canet. Són les cases amb l'actual numeració: 1-3 (Casa Domènech) i, 5, 7, 9 i 11 de la riera de Buscarons.

Als Oller, encara els restava un tros de terra, de 13 pams d'amplada des de la riera de Buscarons fins a tocar a la façana lateral de Can Rocosa, i que coincidia amb el cap inferior del carrer de Saüc. Inicialment, aquest carrer no tenia sortida per l'extrem inferior, era el que podríem dir un cul-de-sac. El mateix any 1757 Jaume Oller i Oller dividirà aquest tros de terra en dues parts, la superior, de 5 pams, la vendrà al boter Salvador Carnesoltes per engrandir l'hort que aquest tenia al davant de casa seva. I el restant, de 8 pams, el cedirà per «camí o carrer» al Consell (Ajuntament) de Canet¹².

Diverses estances interiors de Can Rocosa, dècada de 1970. Entrada, cuina i habitacions. Arxiu Jordi Domènech Arnau

Tros del carrer Saüc que formava part de l'hort de Can Rocosa.
Sergi Alcalde

D'aquesta manera, amb la donació, el carrer de Saüc adquirirà el seu accés inferior que encara té avui dia. Fixem-nos com coincideix exactament amb la façana lateral de Can Rocosa.

L'ordre d'establiments dels patis de terra es va fer de forma descendent, és a dir, des del nou carreró cedit a l'Ajuntament, fins a la cantonada amb la riera de Gavarra. Tot seguit es fa un petit resum de les dades localitzades de cadascuna d'aquestes edificacions.

La casa de la riera de Buscarons núm. 11

Sembla que va ser el primer cos a establir-se del terreny de Can Rocosa. Tot i no haver-se localitzat el contracte d'establiment, segurament va succeir el mateix any 1757. Se sap del cert que l'any 1760 ja hi tenia casa construïda el mariner canetenc Salvador Xiqués. Aquell any, es va formalitzar una entesa o concòrdia entre aquest i el nou propietari de Can Rocosa des del 1758, el comerciant Onofre Flaquer. A l'entesa es pacta que es realitzi una paret per tancar l'eixida posterior de can Xiqués i per sobre d'aquesta canalitzar les aigües de la coberta de Can Rocosa fins al carrer de Saüc (recordar que Can Rocosa conté una coberta a dues vessants). Sembla que Xiqués es queixava del fangueig que

ocasionava la caiguda de l'aigua quan plovia. Xiqués es faria càrrec de fer la paret i, a canvi, Flaquer li va atorgar el dret de fer una obertura per l'altre costat del forn que tenia i poder-lo utilitzar. Aquest element ja ha desaparegut, però a la cuina de Can Rocosa encara es pot veure l'obertura d'accés al forn i la petita finestreta inferior per a introduir-hi la llenya.

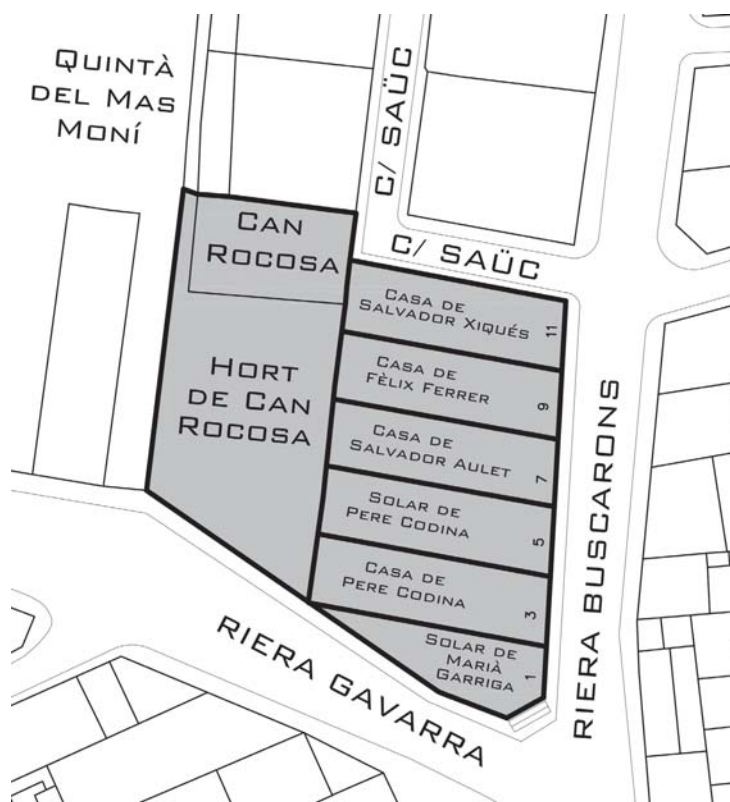
Unes quantes dècades després, l'any 1860 el propietari era Joan Reverter. La seva vídua, M. Dolors Misser apareix com a propietària l'any 1863, amb un valor de 300 rals¹³. A la mort d'aquesta, la casa va passar a mans de seva filla Maria Reverter i Misser (1879). Aquesta, entre 1897 i 1898 va vendre-la¹⁴ a Salvador Serra i Batlló, un olotí que s'havia casat a Canet l'any 1884 amb Maria Esteve i Feliu.

Serra, tot i residir a Olot, va mantenir la propietat, aleshores amb un valor de 3.000 pessetes, fins el 6 d'abril del 1925¹⁵, quan la va vendre a Joaquim Roca i Catà, un flequer que seria el causant de la denominació de l'edifici que ha arribat ben bé fins als nostres dies, conegut per «Can Roca del Pa».

La casa de la riera de Buscarons núm. 9

Com el cas anterior, la divisió d'aquest pati de terra o solar, va esdevenir pels volts del 1757, avui encara no localitzat. Els Oller el van establir al mariner Fèlix Ferrer.

A mitjans segle XIX era propietat de la família Planet-Espí, amb una valoració de 260 rals. L'any 1872 la vendran a Gabriel Puig. I aquest, entre 1894-

Croquis on es detallen els patis de terra separats de l'hort de Can Rocosa, establerts entre 1757 i 1759. Elaboració de l'autor

1895 a Salvador Serra i Batlló. El mateix propietari que la casa anterior¹⁶. Serra mantindrà la propietat, amb valor de 3.000 pessetes, fins el 14 de desembre de 1913, quan la vendrà a Amadeu Rocosa i Ayet.

La casa de la riera de Buscarons núm. 7

L'any 1757, Jaume Oller i Oller va establir aquest pati de terra, de 28 pams d'ample, per a construir una casa al mariner canetenc Salvador Aulet i Gispert, anomenat en altres documents com Salvador Aulet i Manyà, cognom de l'àvia materna canetenca¹⁷. Aulet va construir una casa de planta baixa i una única planta pis. A la mort de Salvador, va heretar la propietat el seu fill Joan Aulet i Prat, que era navegant i pilot. A la mort d'aquest, va passar a mans de la seva filla Rita Aulet i Roig, que s'havia casat amb el mariner Salvador Pujades l'any 1830, i en morir aquesta el 1865 el declaren en «paradero desconocido».

L'any 1886-1887, els descendents de Rita Aulet vendran la casa a Joan Reverter i Misser¹⁸. A Joan el succeirà el seu fill Joan Reverter i Paradedà, qui conservarà la propietat fins entrat el segle XX¹⁹.

La casa de la riera de Buscarons núm. 5

El mateix dia que Jaume Oller va establir el pati anterior, es va repetir el procediment. En aquesta ocasió, l'establiment no va ser d'un pati o solar, sinó de dos (actuals números 3 i 5); cadascun de 28 pams d'ample. L'establert era el mestre de cases Pere Codina i Lledó, qui va acceptar el tracte a canvi de la paga anual cada 16 de novembre, de 4 lliures, 2 per cada pati²⁰.

Segurament, la intenció de Codina era la construcció de dues cases, una per a l'ús familiar, i l'altra per a vendre o llogar. Malgrat la intenció inicial, la casa que ens ocupa, va quedar a mig construir.

L'any 1771 els cònjuges Pere Codina i la seva muller Maria Jovanet van vendre-la essent «una casa a mig edificar, amb teulat emperò sense façanes», al comerciant Jaume Roger pel preu de 300 lliures barceloneses²¹.

L'any 1785, a causa d'una rierada que havia malmès gran part de la casa, es trobava en perill d'esfondrament, i els nebots de Roger, com a hereus testamentaris, van vendre'n les restes en pública subhasta. El millor postor va ser el patró Fernando Reixach i Flaquer, per la qual va pagar 400 lliures²².

Cases 3, 5, 7, 9 i 11 de la Riera Buscarons. Sergi Alcalde

Reixach va refer l'edifici de nou. Després de traspasar l'any 1823, els seus hereus mantindran la propietat fins a finals de la dècada de 1860 quan la vendran al reverent Manel Reverter i Misser²³. Aquest la deixarà en herència al seu nebot Joan Reverter i Paradedà que, curiosament, també havia heretat del seu pare la casa veïna número 7. Reverter conservarà la propietat fins ben entrat el segle XX, valorada en 2.500 pessetes²⁴.

La casa de la riera de Buscarons núm. 3

Com s'ha comentat anteriorment, aquest pati o cos va ser establert, juntament amb l'anterior, l'any 1757 al mestre de cases Pere Codina. Malgrat la intenció inicial d'edificar-s'hi la residència familiar, la liquiditat minvà. L'any 1760, Codina i la seva muller Maria Jovanet van voler pal·liar-ho amb la creació d'un censal mort, per valor de 100 lliures barceloneses. Els prestadors eren els cònjuges Gabriel Parera, negociant, i Francesca Labanya²⁵.

L'any 1784 la casa resta a mans dels Codina-Jovanet. A Pere Codina el succeí la seva filla Francesca Codina Jovanet qui, l'any 1784 s'havia casat amb el mariner Josep Batistapau Graupera. A aquesta la succeí la seva filla Maria Batistapau Codina que, un cop vídua de Manel Blanxart, es va casar en segones núpcies l'any 1831 amb el també vidu Josep Vendrell i Vessa, negociant originari de Grions. Entre 1888 i 1889 va heretar l'edifici Francesc Vendrell, possiblement descendent del matrimoni anterior. Passats cinc anys, entre 1894 i 1895, va vendre la casa, valorada en 280 rals a l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner²⁶. En aquell moment, com es veurà tot seguit, Domènech ja posseïa l'edifici annex de la part inferior. El resultat de la reforma per a la unificació dels dos edificis portada a terme a finals de la dècada de 1910 serà la Casa Domènech, que actualment conté les numeracions 1 i 3.

La casa de la riera de Buscarons núm. 1

Malgrat ser el solar amb menor superfície, com veurem tot seguit, és el que va donar més mals de cap.

Quan l'any 1757 Jaume Oller va establir els 2 patis de terra (números 3 i 5) a Pere Codina, a l'apartat de descripció dels límits, per error, (qui sap si perquè el tros restant era inhàbil per a l'agricultura pels greus afectaments per ser l'encontre de les aigües d'ambdues rieres), s'estipulava que pel sud limitaven amb la riera de la Gavarra.

La controvèrsia d'aquest fet va provocar que l'any 1759 s'hagués de signar una concòrdia entre els Oller i Pere Codina, atès que aquest últim, malgrat sobrepassar els 28 pams del seu cos, pressuposava que la terra restant també era seva. Finalment, es va acordar que aquell tros d'hort, en forma de «vela llatina», pertocava als Oller²⁷. D'aquesta manera, i un cop aclarits els malentesos, el 23 de desembre del mateix 1759, Jaume Oller i Oller va establir el pati de forma triangular a Marià Garriga, mariner, a cens anual de 2 lliures²⁸. Malgrat aquesta aparent formalització, pocs mesos després, durant el 1760, Garriga va renunciar a l'establiment, retornant-li a Jaume Oller²⁹. Oller va trobar nou adquiridor de seguida, i el mateix 1760 va repetir l'establiment a Jaume Dalmau, mariner. L'establiment seguia els criteris de l'anterior, a excepció del censal anual que es va veure reduït considerablement, que passà de 2 lliures a 20 sous barcelonesos a pagar cada 2 d'octubre³⁰.

Jaume Dalmau va iniciar la construcció d'un habitatge, però dinou anys després, l'any 1779, encara per acabar i amb les parets debilitades «per lo curs de la riera», la va vendre per 50 lliures al pagès santcebianenc Josep Vilar del Bosch. Tot fa intuir que Vilar va fer algunes reparacions i

adequacions, però no va acabar l'edifici i l'any 1781 el va vendre per 275 lliures, a Salvador Grau, un sabater originari de Sant Andreu de Llavaneres, però que ja portava un cert temps residint a Canet³¹.

Per a finalitzar l'edifici, el 1782, Salvador Grau va buscar liquiditat amb la creació i la venda d'un censal mort al comerciant Bonaventura Pujades i Colomer, per un total de 250 lliures i una quota o pensió anual de 7 lliures i 10 sous, pagadors cada 4 de desembre.

Els estralls de les rierades i la precarietat dels sistemes constructius, van tornar a malmetre l'estructura de l'edifici. Davant la impossibilitat econòmica per fer front als reforços necessaris, a Salvador Grau no li va quedar altre solució que vendre's l'edifici, greument malmès, i encara per acabar. El comprador no era altre que el comerciant Bonaventura Pujades, qui li havia fet el préstec. Es va acordar reduir el preu de la venda a canvi de l'eliminació o exempció del censal mort inicial. D'aquesta manera, Pujades només va pagar 200 lliures³².

Els Pujades reformaran i finalitzaran l'edifici. A Bonaventura Pujades el succeí el seu fill i també comerciant, Bonaventura Pujades i Font. I a aquest, el seu fill Bonaventura Pujades i Roig, que seguí els negocis familiars. A la mort de Pujades i Roig, les propietats es repartiran entre els fills, llevat de la casa que ens ocupa, que pels volts del 1867 serà comprada³³ per Fco. Javier Fernández Hidalgo, un comerciant resident a Canet però originari de la parròquia de Santa Mariña de Rubia, a Orense³⁴. Tanmateix, no va ser l'única propietat que va adquirir. També va comprar un immoble a Gertrudis Xiqués, situat al carrer Santíssima Trinitat. Aquest, curiosament, l'any 1873 passarà a Maria Murtra, i d'aquesta, pels volts del 1874 a Maria Montaner i Vila, mare de l'arquitecte Domènech i Montaner³⁵.

La casa, de forma triangular, amb número 1, situada en l'encreuament de les dues rieres, va ser la residència de Fernández fins a la seva mort, a finals de març del 1881. Els seus hereus no tardaran gaires anys a vendre-la i entre 1885 i 1886 va passar a mans de l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner³⁶.

A partir d'aquest moment, aquesta casa es convertirà en la residència dels Domènech-Roura a Canet, amb l'annexió de la casa immediatament superior (número 3) al cap d'una dècada. Pels volts del 1900, es localitza a «Luís Domènech Montaner, residente en Barcelona» com a propietari d'ambdues, amb una superfície estimada de 200 m², i un valor de 4.000 pessetes³⁷. A principis de la dècada de 1920, que ja s'havia portat a terme la

Cases 5, 7, 9 i 11 de la Riera Buscarons. Sergi Alcalde

reforma per a unificar els dos immobles, obra que li va donar l'aspecte actual (Casa Domènech), el seu valor va augmentar considerablement. Aleshores, constava com a propietat del mateix Domènech, malgrat «actua como administrador Pedro Domènech Roura», i constava de 2 pisos, i la seva superfície havia variat a 187 m². Se li atorgava una valor de 47.800 pessetes³⁸.

La venta de Can Rocosa als Flaquer

Pel que fa a la part restant, és a dir el vell edifici de Can Rocosa i el seu hort del davant, després de realitzar els establiments, el 13 de juliol del 1758, Doroteia Oller i Vendrell, com a vídua i tennària hipotecària dels béns del seu difunt primer marit Jaume Oller i Major³⁹, juntament amb el seu fill, Jaume Oller i Oller, també adroguer, per tal de lluir diversos censals i pagaments endarrerits per valor de 250 lliures barceloneses⁴⁰, la van vendre al comerciant resident a Canet, però originari de Sant Mateu de Joanet (Bisbat de Vic), Onofre Flaquer i Crous. Venien: «Tota aquella casa molt vella, que conté en sí dos cossos de amplària, junt amb son pati, pou i hort al davant fins arribar a la riera dita de la Gavarra», pel preu de 600 lliures barceloneses, amb el tracte del pagament com a censal, cada primer d'agost, d'una lliura als venedors⁴¹.

El comerciant Onofre Flaquer i Crous va mantenir la propietat fins a la seva mort. El 22 de setembre de 1784 va realitzar un testament clos⁴². Aquest però no va ser escrit com era habitual dins la residència del testador, sinó que en aquesta ocasió es va fer «dins la casa del benefici vulgarment dit de Buscastell, fundat en dita Iglesia, situada en lo carrer dit de la Pedrera de la Vila de Canet de Mar». Pel text sabem que Flaquer no sabia o no podia escriure, i per ell ho va fer «Francesc Buscastell Prevere i beneficiat de la present Iglesia en el qual jo Onofre Flaquer testador predit he suplicat lo escrigués»⁴³. En ell deixava hereu a Josep Flaquer i Gual, fill seu i de la seva difunta muller Caterina Gual-Catà i Jover.

El matrimoni Flaquer-Gual també va tenir descendència femenina, que oportunament van saber emmaridar amb pròspères famílies canetenques. Caterina (*1751 - +1810) es va casar l'any 1771 amb el comerciant Francesc Bosch i Passi. Margarida (*1758) ho va fer l'any 1773 amb el també comerciant Salvador Figueras i Colomer. I Antònia (*1763 - +1825) l'any 1784, amb el patró i mariner Jaume Pastor i Clausell.

Onofre Flaquer traspasà l'11 d'octubre del 1784, essent enterrat en el seu sepulcre funerari dins l'església parroquial. Quatre dies després, el 15 d'octubre, el seu fill i hereu, Josep Flaquer i Gual, davant el notari canetenc Josep Llobet, va prendre inventari dels béns del seu pare⁴⁴. Hi eren presents com a testimonis, «cridats y pregats, lo patró Salvador Roig, i Joan Ferrer i Llobet mariners los dos en la present vila de Canet domiciliats».

De la relació d'inventari de Can Rocosa podem destacar-ne:

«Primo, la casa que conté dos cossos a poca diferencia obrada ab son hort i pou al davant, qual lo dit q^{dam} Honofre Flaquer mon pare com a dueño y propietari de ella, fins lo die de son òbit habità y possehí en la dita present Vila, y en lo cap de vall del carrer dit del Sahuch contigua, y a la vora de la riera dita de la Gavarra, y dins la qual casa se han trobat los bens mobles següents:

En la entrada..., En la cuyna... dos xocolateres de aram, la una mediana y la altre xica usades, una cafetera de llauna usada, un molinet per moldre cafè usat, dos ganivets de tallar pa amb mànech de os usats..., En lo saller: Primo un cup de fusta usat, item tres botes de cos càrregas plenes de vi, item sinch altres botes xicas de fusta buides usades... item un barril ab un poch de vinagre..., En lo rabost... una ratera usada, En la cort..., En la Sala..., En lo quarto del terrat... una calaixera ab sos calaixos panys y claus de fusta tot usat y dins la qual se ha trobat lo següent: Primo una capseta amb dos sivelles de plata rodones usades, un agnus també de plata ab sa cadena del mateix usats, mitja lluna xica de or usada, uns botons també d'or amb pedres violades usats... item un mirall de vidre mitjancer ab sa guarnició dorada vell, item una caixeta de fusta en la que únicament se han trobat los actes y papers fahents per la dita casa y bens... , En lo quarto sobre la Cuyna: primo un llit dorat ab sa capsalera en la que es pintat lo Angel de la guarda..., En lo quarto sobre lo Saller: primo un llit dorat ab sa capsalera en la que es pintada Santa Magdalena, deu quadros vells ab sos llistons en los que hi son pintades distintas imatges, una piqueta de estany per posar-hi aigua beneïda usada..., En la golfà: primo un llit de peu de gall ab sos banchs y pots tot usat, una trona també de fusta per criatura també usada, quatre mesures de fusta, esto es uns tres quartans, un quartà, mig quartà i un picotí, tot usat, un taulell de fusta per salar lo tossino usat, un botifarrer també de fusta usat.... Item declaro jo dit Joseph Flaquer y Gual que en una caixeta que se troba en lo dit Quarto del terrat se hi troban y exhisteixen diferents vales firmats per distints subjectes a favor del dit mon difunt pare, los quals junts prenen la suma de tres centas noranta y cinc lliures, los quals vales considero incobrables dagut rahó dels subjectes que aquells contenen...

Bens immobles: Primo la dita casa dalt en primer lloch designada. Item tota aquella pessa de terra vuy camp de tinguda junta tres quarteres de sembradura poch mes o menos, en mitg de la qual passa la Carretera Real.... situada en lo terme de la Vila de Santa Maria de Areñs y en lo lloch dit lo Cavayó. Item y finalment tota aquella altre pessa de terra de vinya bova plantada de tinguda de tres a quatre mil seps poch mes o menos... situada en lo terme de la present Vila, y en lo lloch o partida dita Moraguils».

Imatge de l'interior del menjador principal del primer pis de Can Rocosa, dècada de 1970. Arxiu Jordi Domènech Arnau

Josep Flaquer, tot i que va néixer a Canet l'any 1753, es dedicarà al comerç com el seu pare, i acabarà establint-se a Barcelona. Aquest fet no impedirà que mantingui les propietats familiars de Canet, entre elles la vella casa de Can Rocosa. Flaquer emmaridarà a la capital catalana amb Eulàlia Canals i Moles, una jove barcelonina filla d'Antoni Canals i de Rosa Moles.

A Josep el succeí el seu fill Onofre Flaquer i Canals. Onofre va continuar amb els negocis del seu pare. Entre el 4 i el 6 de maig del 1801 se'l localitza en la participació en un congrés d'aritmètica i àlgebra impartit a l'edifici de la Llotja de Barcelona, sota la tutela de la Reial Junta de Comerç del Principat⁴⁵.

Malgrat residir a Barcelona, l'any 1822 va traslladar-se a Canet a causa de l'epidèmia de febre groga que afligia la capital. Aquell mateix any els vents tampoc no li van ser favorables als seus negocis, l'empresa va fer fallida i el 30 d'agost va entrar en concurs d'accionistes⁴⁶. A més se li van sumar unes quantes denúncies per impagament. Una d'elles va ser presentada durant el setembre del 1822 davant la fiscalia pel barceloní Josep Cerdà i Suriol⁴⁷.

Sembla que va saber refer els negocis. L'any 1844, apareix com a subscriptor de la publicació *Recuerdos y bellezas de España*⁴⁸. El febrer del 1846 encara mantenia la propietat de Can Rocosa, per la qual pagava un cens de 80 rals i 7 maravedís a la comunitat de l'església de Canet⁴⁹. En aquella època sabem que hi habitava

com a llogater el comerciant canetenc Josep-Antoni Llauger i Pujol.

Tant Can Rocosa, com una peça de terra que posseïen al paratge de les Teixoneres, van passar per disposició testamentària l'any 1867 de la viuda d'Onofre Flaquer a la seva filla Josefa⁵⁰.

La barcelonina Josepa Flaquer degué morir durant l'última dècada del s. XIX. Així, entre 1895 i 1896, la propietat de Can Rocosa va passar a mans de Dolors Gabriel i Flaquer, possiblement la seva filla, qui amb tota probabilitat, és la que se'n va despendre passant-la a Maria Roura i Carnasoltes.

La primera referència de Maria Roura -muller de l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner- com a propietària, apareix en el *Registre fiscal d'edificis i solars de Canet* iniciat al voltant de l'any 1900⁵¹. Aleshores, identificada per l'adreça de Riera Gavarra núm. 2, contenia una superfície (casa i hort davanter) de 400 m², i se li pressuposava un valor de 1.750 pessetes.

Per força va ser Maria Roura, possiblement amb el dot obtingut per l'herència familiar, qui va adquirir la propietat a Dolors Gabriel. En ocasions s'ha publicat erròniament que li havia sobrevingut per herència del seu avi matern, el ric comerciant canetenc Fèlix Roura i Misser. Però aquesta dada és del tot impossible pel fet que, quan l'any 1866 l'avi Fèlix va morir, sabem amb certesa que Can Rocosa era propietat dels Flaquer. I que ho va continuar essent, fins gairebé tres dècades després.

Per què la denominació de Can Rocosa si cap Rocosa mai va ser-ne propietari?

Els paràgrafs anteriors mostren l'absència de propietaris amb aquest cognom. Per tant hom suposa que per força degué ser per la presència de llogaters amb aquest nom.

Localitzar contractes de lloguer del segle XVIII i XIX és molt complicat, per una banda perquè durant el segle XVIII no se solien normalitzar davant de notari, i per altra, perquè els protocols notariais de Canet del s. XIX, que tantes dades ens haguessin aportat, van ser destruïts pel foc virulent del 1936.

Però tot no està perdut. L'Arxiu parroquial de Canet es va salvar per trobar-se a la rectoria. Entre els llibres n'hi ha un d'especial interès, anomenat «Padró Parroquial», que conté dades entre el 1852 i el 1879. La seva finalitat inicial era anotar anualment qui vivia a cada habitatge del poble, i si aquests residents assistien o no a les misses. Aquest padró és un primer registre d'habitants separats per carrers i per cases, amb una numeració gairebé aleatòria -aquesta no correspon a l'actual- i que per tant, és molt difícil identificar-ne l'equivalència amb la numeració actual.

Si ens fixem en els residents de la riera de la Gavarra, localitzem fins a 3 famílies amb el cognom Rocosa. Però una dada ens pot ajudar a situar-les. Gràcies a que hi ha famílies que encara conserven les propietats, com els Gibert, o altres on es pot recordar on residien, com els Jover-Lavera, s'ha fet una aproximació de la relació numèrica. Intuïm doncs, que l'ordre numèric començava per l'extrem superior de la riera, costat de muntanya (hem de tenir present que el nucli urbà aleshores començava més a vall del carrer d'Àngel Guimerà), seguia avall fins a l'extrem inferior on hi ha la Casa Domènech, i canviava de vorera, continuant amb cases del costat de mar, i seguia amb numeració ascendent cap a munt, fins arribar a l'última casa amb número 43, més o menys a la zona de l'actual carrer de Barcelona.

Si la casa dels Jover-Lavera tenia el número 26, i la dels Gibert-Andreu el 27, aleshores extrapolant-ho, podem gairebé afirmar que la casa amb número 22⁵² seria Can Rocosa. I sorprenentment veurem que hi van residir uns Rocosa. Inicialment, entre 1852 i 1855 hi vivien els Llauger-Sunyer, família formada

per Josep-Antoni Llauger, la seva muller Antònia Sunyer i una jove soltera anomenada Joana Alsina, segurament una criada. La casa conté un impàs de 2 anys sense tenir estadants, i a partir del 1858 s'hi van acomodar els Rocosa-Tenas, família formada pel mitger Simó Rocosa i Bonamussa (*1795-+1874), la seva muller Rita Tenas Carbonell (*1799 - +1877), i un fill seu, Francesc d'Assís Rocosa Tenas, solter (*1823 - +1891)⁵³. Els Rocosa-Tenas van residir-hi, almenys, fins acabar el llibre, que correspon a l'any 1879. Per tant, a dia d'avui, és el plantejament més raonable per qual l'immoble adquirís la denominació que ha arribat fins als nostres dies.

Els Rocosa-Tenas ja havien viscut amb anterioritat en el mateix veïnat. Abans d'instal·lar-se a Can Rocosa, sabem que van allotjar-se, entre 1852 i el 1857, a la propera casa número 19, que correspondria en un dels cossos del que després es va convertir en la fàbrica tèxtil Eusebio Escarpenter.

No és desorbitat pensar que a la mort de l'últim llogater, Francesc d'Assís Rocosa l'any 1891, els Flaquer decidissin vendre-la. Coincideix amb l'època -principis del s. XX- quan apareix Maria Roura Carnasoltes com a propietària.

La palla pel cavall i el got d'aigua pel senyor Bisbe

Una altra dada de la vella casa de Can Rocosa és el record oral que conserven els descendents de la família Domènech-Roura⁵⁴. Segons el seu testimoni, la casa estava gravada amb algun tipus de renda a favor del Bisbat de Girona. Malgrat extingir-se els drets, senyories i demés obligacions de l'antic règim, a la família Domènech els va quedar en la memòria

Perspectiva de Can Rocosa amb els patis posteriors de les cases que es van construir a l'antic hort. Foto: Sergi Alcalde. Agraïment a la família Valcárcel

Imatge actual de la Casa Domènech, després d'unificar les cases 1 i 3 de la riera Buscarons. Sergi Alcalde

oral l'antiga fidelitat. En una ocasió, ja entrats els anys 50 del segle XX, en una visita del Bisbe a Canet, durant una conversa amb membres d'aquesta família va quedar en l'anecdota el raonament que li van fer al prelat: «Antigament havíem de donar-vos palla pel cavall i un got d'aigua a vos, però ara, com que us desplaça amb automòbil, suposem que us haurem d'omplir el dipòsit amb benzina».

La reminiscència d'un deure vers l'església, de seguida fa pensar amb la presència d'un antic cens o censal. Descartem però, gràcies a la documentació consultada, que es pogués tractar d'un censal d'establiment. Podria ser doncs, un censal mort, el que avui equivaldria a una hipoteca a perpetuïtat. En ocasions, si aquest es gravava sobre una propietat, malgrat que aquesta es vengués, i en el cas que llavors el venedor no l'eximis o lluis, el comprador l'assumia i havia de seguir-lo pagant anualment.

Crec que aquesta última situació és la que devia succeir. Si mirem les llibretes de *Rendes Parroquials* de Canet de Mar que es conservaven a l'Arxiu Parroquial de Canet, veurem com a partir del 1770 la família Flaquer pagava un censal a la Reverent Comunitat d'Administradors de l'Església de Canet.

Aquest, es va crear el dia 15 d'octubre de 1770, davant el notari canetenc Josep Llobet, per un valor de 250 lliures, 16 sous i 8 diners⁵⁵. El

negociant Onofre Flaquer va gravar-lo sobre la casa de Can Rocosa, al·legant que el constituïa: «per donar curs a alguns particulars negocis propis y per major conservació y augment de ma casa». Com a avalador, Flaquer va presentar al pagès i negociant mataroní Joan Nadal i Clavell. Per tant, queda ben clar que Flaquer volia fer obres a Can Rocosa, qui sap si part de l'aspecte interior actual correspon a aquesta reforma.

Onofre Flaquer va pagar anualment, coincidint amb el mateix dia de la creació del censal, dues aportacions. Una de 6 lliures, 12 sous i 6 diners a l'Església Parroquial de Canet, i una altra de 18 sous, al personat privat del prevere Joan Macip. Es troben registrades les entrades des de l'any 1771 fins al 1784⁵⁶. A partir de 1785 fins al 1802, el pagament del censal el va efectuar «per Honofre Flaquer q^{dam}, vuy son fill Joseph, negociant habitant a Barcelona».⁵⁷ Des del 1803 fins a l'últim llibre documentat, el de 1844, ho faran «Vuy los hereus de Joseph Flaquer q^{dam}, habitant en Barcelona».⁵⁸ I a partir de 1835, per unificació de les antigues rendes que percebien privadament els prelats, el censal del prevere Joan Macip va incorporar-se al comú de la rectoria. D'aquesta manera, els Flaquer van pagar cada 15 d'octubre la suma dels dos censals, és a dir, 7 lliures, 10 sous i 6 diners.

Segurament, quan a principis del segle XX, Dolors Gabriel i Flaquer, última dels Flaquer, va vendre's Can Rocosa amb el seu hort davanter a Maria Roura

i Carnasoltes, el censal encara no s'hauria redimit o lliuït. A posteriori, quan es suprimiren els pagaments del vell règim, la família Domènech-Roura passà a considerar-ho com a un oferiment a l'església, i de retruc al seu titular del Bisbat de Girona.

¹ Aquest article es basa en la comunicació que el CEC va presentar a la *XI Trobada d'entitats de recerca local i comarcal del Maresme*, celebrada a Vilassar de Mar el passat 6 de maig de 2017.

² BONET I GARÍ, Lluís. *Les Masies del Maresme. Estudi de les masies, elements defensius, ermites i molins*. Barcelona, 1983. Pàg. 321-322.

³ ROVIRA FORS, Josep. *Guia urbana, històrica, i sentimental de Canet*. Editorial Cannetum. Vol. IV. Canet de Mar, 1983. Pàg. 23-25.

⁴ Fitxa núm. 189 del buidat de Mossèn Joan Tarré i Sans – Fons Família Padró-Capmany. Arxiu Municipal de Canet de Mar.

⁵ Fitxa núm. 190 del buidat de Mossèn Joan Tarré i Sans – Fons Família Padró-Capmany. Arxiu Municipal de Canet de Mar.

⁶ Arxiu Històric Fidel Fita d'Arenys de Mar (AHFF) – Notaria de Montpalau – Notari Bernat Homs – any 1558 – f. 257v a 258v.

⁷ Documents 283 i 284 del llibre: *Catàleg de pergamins de Canet de Mar - Vol 1*, Canet, 2015, Col·lecció d'Estudis de Patrimoni.

⁸ LLAMAS MANTERO, Antoni. *Miquel Juan Oller, familiar de la inquisició a Canet al 1633?*. Mataró, 2004. Sessió d'Estudis Mataronins. Núm. 21. Pàg. 203-207.

⁹ Arxiu Municipal de Canet de Mar (AMC). Manuscrits Cabanyes. Núm. ref. 226.

¹⁰ AMC. Manuscrits Cabanyes. Núm. ref. 87.

¹¹ Els Ferrer-Oller, eren els fills del matrimoni format per Cecília Oller i Vendrell, germana de Doroteia, i l'apotecari canetenc Francesc Ferrer i Arquer.

¹² AHFF. Notaria de Canet. Notari Josep Llobet. 1757. T-1213. f. 182r-183r.

¹³ AMC. Llibre Amillament Canet 1863. Inscripció 123.

¹⁴ Ídem.

¹⁵ AMC. Registro Fiscal de Edificios y Solares. Tomo 2. Inscripció 365.

¹⁶ AMC. Llibre Amillament Canet 1863. Inscripció 260.

¹⁷ AHFF. Notaria de Canet. Notari Josep Llobet. Any 1757. T-1213. f. 282r-282v.

¹⁸ AMC. Llibre Amillament Canet 1863. Inscripció 166.

¹⁹ AMC. Registro Fiscal de Edificios y Solares. Tomo 2. Inscripció 361.

²⁰ AHFF. Notaria de Canet. Notari Josep Llobet. Any 1757. T-1213. f. 284r-284v.

²¹ AHFF. Notaria de Canet. Not. Josep Llobet. Any 1771. T-1219. f. 245v-248r.

²² AHFF. Notaria de Canet. Not. Josep Llobet. Any 1785. T-1226. f. 326v-330r.

²³ AMC. Llibre Amillament Canet 1863. Inscripció 427.

²⁴ AMC. Registro Fiscal de Edificios y Solares. Tomo 2. Inscripció 361.

²⁵ AHFF. Notaria de Canet. Not. Josep Llobet. Any 1760. T-1214. f. 12r-13v.

²⁶ AMC. Llibre Amillament Canet 1863. Inscripció 155.

²⁷ AHFF. Notaria de Canet. Not. Josep Llobet. Any 1759. T-1212. f. 327r-327v.

²⁸ AHFF. Notaria de Canet. Not. Josep Llobet. Any 1759. T-1212. f. 412r-412v.

²⁹ AHFF. Notaria de Canet. Not. Josep Llobet. Any 1760. T-1214. f. 100v-101r.

³⁰ AHFF. Notaria de Canet. Not. Josep Llobet. Any 1760. T-1214. f. 152r-152v.

³¹ AHFF. Notaria de Canet. Not. Josep Llobet. Any 1781. T-1224. f. 159v-162r.

³² AHFF. Notaria de Canet. Not. Josep Llobet. Any 1784. T-1226. f. 185-187.

³³ AMC. Llibre Amillament Canet 1863. Inscripció 112.

³⁴ Francisco Javier Fernández Hidalgo nasqué el 1807, essent fill de Manuel i de Rosa. Es va casar en primeres núpcies amb la canetenca Maria Pujades i Font (*1818 - +1866), i

en segones l'any 1867 amb Magdalena Murta i Llauger (*1812 - +1896), que era vídua de l'arenenc Andreu Novell. Amb cap dels dos matrimonis va tenir descendència.

³⁵ AMC. Llibre Amillament Canet 1863. Inscripció 295.

³⁶ AMC. Apèndix d'amillaments. Any 1885-1886. Anotació 9.

³⁷ AMC. Registro Fiscal de Edificios y Solares. Tomo 2. Inscripció 355.

³⁸ AMC. Registro Fiscal de Edificios y Solares. Apèndice. Inscripció 1010.

³⁹ Dorotea Oller i Vendrell, un cop vídua del seu primer espòs, es tornarà a casar en segones núpcies l'any 1744, amb el seu consogre, que també era vidu, Jaume Matas i Descamps, pagès de Sant Iscle de Vallalta.

⁴⁰ El valor corresponia a la lluiació de dos censals, un per valor de propietat de 140 lliures, i pensió anual de 4 lliures i 4 sous, als marmessors testamentaris del negociant Josep Arquer, i l'altre per la lluiació de part del censal, per valor de 100 lliures, debut a l'antic rector de Canet Dn. Joan Reig i Molins, llavors resident a Barcelona. Per últim, s'esmerçaven les 10 lliures restants pels endarreriments i porratges atraçades dels pagaments als hereus testamentaris de Josep Arquer.

⁴¹ AHFF – Notaria de Canet – Notari Josep Llobet. Any 1758. T-1212. f. 105-108.

⁴² El testament clos va ser registrat pel Notari Josep Llobet de Canet. AHFF – Notaria de Canet – Notari Josep Llobet. Any 1784 – T-1226. Sense numeració.

⁴³ El carrer de la Pedrera de Canet correspon a l'actual carrer Sant Joan. Molt probablement, la casa del beneficiat Buscastell és el vell edifici conegut per Can Bacs, del qual avui només se'n conserva la façana, amb un gran portal adovellat, i unes finestres de pedra treballada (actual carrer Sant Joan, 11).

⁴⁴ AHFF – Notaria de Canet – Notari Josep Llobet. Any 1784. T-1226. Pàgs. 151-158

⁴⁵ POY i COMES, Manel. *Llave Arimética y Algebra*. Barcelona 1801. Imp. Miquel i Tomas Gaspar. Pàg. 14.

⁴⁶ ESPUNY i TOMÁS, M. Jesús. *El Real Consulado de Comercio del Principado de Cataluña (1758-1829)*. Universitat Autònoma de Barcelona. Facultat de Dret. Tesis Doctoral. Bellaterra, abril 1992. Pàg. 221 a 223.

⁴⁷ Ídem.

⁴⁸ P. PIFERRER i QUADRADO J.M. *Recuredos y bellezas de España*. 1844. pàg. 430. Arxiu Abadia de Montserrat.

⁴⁹ AMC. Fitxes de propietaris rústics i urbans de Canet del 1846.

⁵⁰ AMC. Llibre d'Amillaments 1863. Pàg. 27 verso.

⁵¹ AMC. Registro Fiscal de edificios y solares. Tomo 2. Inscripció 220.

⁵² Arxiu parroquial de Canet (APC) – Llibre del Padró Parroquial 1852-1879 - full 125. Avui traslladat a l'Arxiu Diocesà de Girona.

⁵³ El matrimoni Rocosa-Tenas va tenir altres fills, malgrat ja no residiren a Can Rocosa. Josep Rocosa Tenas, nat el 1827, emmaridà l'any 1853 amb Francesa Mora. Francesc Rocosa Tenas, nat el 1829, ho va fer l'any 1859 amb Gertrudis Plana, i la germana dels anteriors Victòria Rocosa, nascuda el 1831, emmaridà amb el vilobinenc Ramon Vinyolas.

⁵⁴ Dada explicada a l'autor d'aquest article de mans de Mercè Domènech i Casellas i el seu espòs Víctor Obach.

⁵⁵ Arxiu Parroquial de Canet (APC) – Censals – nº 386. Avui traslladat a l'Arxiu Diocesà de Girona. Digitalitzacions de Jordi Soler i Moradell. Els administradors parroquials de Canet per a comprar el censal van esmerçar liquiditat de tres procedències diferents: 170 lliures, 16 sous i 8 diners de la deixa testamentària de la vídua Doroteia Roig i Bosch. 50 lliures de la lluiació d'un censal feta per Miquel Xiqués i Alió, negociant. I les 30 lliures restants, de la lluiació d'un altre censal fet per Josep Fors, mestre de cases.

⁵⁶ APC – Llibretes de rendes parroquials – R.P. 30, 31, 32, 33, 34 i 37. Avui traslladat a l'Arxiu Diocesà de Girona. Digitalitzacions de Jordi Soler i Moradell.

⁵⁷ APC – R.P. 39, 42, 43, 44, 45, 48 i 50.

⁵⁸ APC – R.P. 53, 61, 66, 70, 72, 75, 76, 77 i 82.